AAN DE RAAD

Datum opgesteld	26 oktober 2021	**Behandelend ambtenaar**	W Feddema
Datum agendering	25 november 2021	**E-mailadres**	w.feddema@waadhoeke.nl
Onderwerp	Extra krediet voor de aanleg van een tunnelbuis in de Aldeleane te Deinum in verband met de te saneren overweg	**Telefoonnummer**	0654762311
Portefeuillehouder	B. Tol		

Samenvatting

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat wil alle openbaar toegankelijke niet actief beveiligde overwegen (NABO) en overpaden op het reizigersnet zo snel mogelijk, uiterlijk eind 2023, saneren. (indien noodzakelijk met alternatieve ontsluiting) of beveiligen.

In het kader van dat programma heeft ProRail de Gemeente Waadhoeke benaderd om mee te werken aan het opheffen van de overweg te aan de Aldeleane te Deinum

Voor Deinum geldt dat een alternatief tracé niet mogelijk blijkt te zijn. Om die reden wordt voorgesteld ter plaatse een tunnelbuis aan te leggen waarvan de kosten door ProRail geraamd worden op € 1,6 miljoen. Op basis van de afgesproken verdeelsleutel (50% Ministerie IenW/ProRail, 25% Provincie Fryslân en 25% gemeente Waadhoeke) betekent dit een gemeentelijke bijdrage van € 400.000. Dat is € 271.000 meer dan de reeds beschikbare middelen uit de begroting.

Vanwege de grote waarde van de verbinding voor de omgeving en het feit dat ook ProRail en de Provincie Fryslân bereid zijn extra gelden te leveren, stellen wij u voor in te stemmen met het plan om

in de Aldeleane te Deinum een tunnelbuis aan te leggen en hiervoor de extra middelen beschikbaar te stellen aan ProRail.

Voorstel

1. Een extra investeringsbijdrage van € 271.000 beschikbaar stellen aan ProRail voor de aanleg van een tunnelbuis in de Aldeleane te Deinum.
2. Deze bijdrage ten laste te brengen van de post “Onvoorzien eenmalig”.
3. De procedure te starten om de betreffende overweg uit de openbaarheid te onttrekken op het moment dat de plannen uitgewerkt zijn.

Inleiding
Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat wil alle openbaar toegankelijke niet actief beveiligde overwegen (NABO) en overpaden op het reizigersnet zo snel mogelijk, uiterlijk eind 2023, saneren. (indien noodzakelijk met alternatieve ontsluiting) of beveiligen.

In het kader van dat programma heeft ProRail de Gemeente Waadhoeke benaderd om mee te werken aan het opheffen van een de twee NABO's, die zijn gelegen in onze gemeente. Het gaat hierbij om de overweg te Wjelsryp, gelegen in de spoorweg Leeuwarden-Harlingen en de overweg te Deinum, gelegen in dezelfde spoorweg.

Voor Wjelsryp is dit gelukt en kan in 2022 de overweg gesaneerd worden waarbij een alternatief tracé wordt aangelegd. Dit voorstel handelt concreet over de NABO Deinum.

Voor Deinum geldt dat een alternatief tracé niet mogelijk blijkt te zijn. Op bijlage 1 is nader aangegeven welke mogelijkheden zijn onderzocht en wordt toegelicht waarom dit niet is gelukt.

Feitelijk is er volgens ons dan nog één realistische variant om het spoor te kruisen en daarmee de cultuurhistorisch zeer waardevolle verbinding toch in stand te houden. Dat is via een tunnel of zogenaamde wandelbuis. De kosten voor het aanleggen van een tunnel worden door ProRail geraamd op € 1,6 miljoen. Op basis van de afgesproken verdeelsleutel (50% Ministerie IenW/ProRail, 25% Provincie Fryslân en 25% gemeente Waadhoeke) betekent dit een gemeentelijke bijdrage van € 400.000. Dat is € 271.000 meer dan de reeds beschikbare middelen uit de begroting.

Er is een aantal redenen waarom wij u willen voorstellen in te stemmen met het plan om in de Aldeleane te Deinum een tunnelbuis aan te leggen en hiervoor de extra middelen beschikbaar te stellen. Dat zijn de volgende:

- De recreatieve en cultuurhistorische waarde van het pad.
- De uitdrukkelijke wens van de omgeving om de voor Deinum zeer waardevolle verbinding in stand te houden.
- De bereidheid van ProRail en de Provincie Fryslân om hun aandeel in de kosten te leveren.

Beoogd (meetbaar) effect
De laatste jaren is er een toename van het aantal incidenten op niet actief beveiligde overwegen (NABO). Om die reden heeft het Ministerie van Infrastructuur een Programma geïnitieerd met als doel alle niet actief beveiligde overwegen en overpaden op het reizigersnet met een verhoogd risicoprofiel zo snel mogelijk op te heffen of te beveiligen. De niet actief beveiligde overweg bij Deinum is opgenomen in dat programma. Algemeen doel is het voorkomen van ongevallen op of nabij het spoor.

Motivering

Argumenten

1.1 Met de voorgestelde maatregel wordt tegemoet gekomen aan de wens niet beveiligde overwegen op te heffen of beter te beveiligen.

Met het saneren van NABO Deinum is er geen sprake meer van een kruisende beweging over het spoor en is er geen sprake meer van een risicosituatie.

1.2 Het gaat om een cultuurhistorisch zeer waardevolle verbinding.

De Middelzee heeft een belangrijke rol gespeeld in de vorming van het weidelandschap ten westen van Leeuwarden. Op de westoever van de Middelzee ontstonden door de tijd heen terpdorpen. Deze terpdorpen waren met elkaar verbonden via een kleinschalige structuur van zogenaamde kerkepaden. Het kerkepad tussen Deinum en Blessum is zo'n oorspronkelijke verbindingsroute en vermoedelijk al 600 jaar oud.

1.3 De functionele verbinding tussen Blessum en Deinum blijft bestaan.

In de huidige situatie maken vooral schoolkinderen vanuit Blessum dagelijks gebruik van het fietspad om van en naar school te gaan. Ook de bewoners van Blessum maken dagelijks gebruik van het pad voor het doen van boodschappen in Deinum.

1.4 De recreatieve functie blijft bestaan.

De verbinding maakt onderdeel uit van het fietsknooppuntennetwerk en het wandelnetwerk. Het is de enige mogelijkheid voor inwoners en toeristen voor het maken van een aantrekkelijk ommetje vanuit Deinum over een verkeersluw pad. Mede door de grote barrières rondom het dorp, het Van Harinxmakanaal, de spoorlijn en de nieuwe wegenstructuur, heeft de verbinding een grote recreatieve waarde. De verbinding maakt onderdeel uit van groter recreatief netwerk.

1.5 Het pad is van grote waarde voor de omgeving.

Voor de inwoners van Deinum is de verbinding meer dan alleen een pad a naar b. Vanuit het dorp is het feitelijk het enige ommetje dat gemaakt kan worden. Het wordt in het dorp gezien als een soort basisbehoefte om te bewegen, een blokje om te gaan, de hond uit te laten en mensen te ontmoeten. Een ander belangrijk aspect is de leefbaarheid en het sociale aspect. Doordat de verbinding deel uitmaakt van het fietsnetwerk en wandelnetwerk, komen er ook bezoekers in het dorp. Dit zorgt voor levendigheid. De kerk wordt bekeken, er wordt iets genuttigd bij de dorpswinkel en er wordt een praatje gemaakt.

1.6 Het gemeentelijk beleid is gericht op het in standhouden van kerkepaden.

In uw coalitie akkoord "Nije grinzen, nije kânsen" spreekt u een aantal ambities uit waar u met de samenleving aan wil werken. Specifiek benoemt u daarbij onder het Thema Toerisme "het behouden van historische boeren- en kerkenpaden en onderbrengen in een (wandel-) arrangement, gekoppeld aan cultuur-toerisme." In meer brede zin raakt het ook de thema's veiligheid, leefbaarheid en sport.

1.7 De Provincie Fryslân hecht aan het in standhouden van kerkepaden.

De Provincie Fryslân investeert al jarenlang in ‘kultuer’, ‘mienskip’ en ‘Fryske identiteit’. Bekend is ongetwijfeld het provinciale project Oude Paden, Nieuwe Wegen. http://www.historischepaden.nl Een initiatief om oude cultuurhistorische waardevolle paden weer zichtbaar te maken en op te waarderen. De Aldeleane is zo’n typisch voorbeeld van een kerkepad, ontstaan in een ver verleden, dat hier wordt bedoeld. Er is in dat kader een breder belang om het historische pad te behouden.

1.8 ProRail en de Provincie Fryslân zijn bereid een extra bijdrage te leveren.

ProRail heeft al te kennen gegeven de extra benodigde gelden beschikbaar te willen stellen. Op voorwaarde dat de Regio (gemeente en Provincie) dit ook doet. De Provincie Fryslân heeft via de gedeputeerde laten weten bereid te zijn de extra bijdrage te leveren wanneer de gemeente dat ook doet.

2.1 De bestaande verbinding uit de openbaarheid te onttrekken.

Artikel 9 van de Wegenwet kent de bevoegdheid om te beslissen op een verzoek tot onttrekking van een weg aan de openbaarheid toe aan de gemeenteraad. Het te onttrekken weggedeelte is een openbare weg in de zin van de Wegenwet. Het saneren van de spoorwegovergang, maakt onttrekking aan de openbaarheid noodzakelijk.

Kanttekeningen

4.1 Er is een tekort aan beschikbare middelen

In de begroting was een bedrag opgenomen gebaseerd op de aanleg van een alternatief tracé. Dit bedrag is niet toereikend voor de noodzakelijke gemeentelijke bijdrage in de aanleg van een tunnel. Echter, gelet op de recreatieve en cultuurhistorische functie van het pad, de waarde die het pad heeft voor de omgeving en de ambities die wij hebben uitgesproken in ons ambitiedocument “Nije grinzen, nije kânsen” om historische kerkepaden te behouden, zijn wij van mening dat het om een duurzame investering gaat waarmee ingestemd kan worden.

Analyse

De gemeente is benaderd door ProRail met het verzoek om mee te werken aan het opheffen van de ‘Niet Actief Beveiligde Overwegen’ in onze gemeente. Specifiek voor deze spoorwegovergang is het doel het voorkomen van conflictsituaties op het spoor. Een gebiedsgerichte aanpak heeft daarbij de voorkeur op basis van financiering van 50% door het Ministerie IenW/ ProRail, 25% door de Provincie Fryslân en 25% door de Gemeente. Voor Deinum is het niet gelukt te komen tot de aanleg van een alternatieve route. Een tunnel lijkt hier het enige realistische alternatief. Dit leidt tot flink hogere kosten. De functie die de verbinding heeft voor vooral de omgeving maakt dat het de investering waard is.

Relevante cijfers

Er zijn geen ongevallen bekend op de betreffende overgang. Hiervoor geldt dat deze ook gebruikt wordt door scholieren. Het initiatief om de conflictsituaties te voorkomen kan alleen maar worden onderschreven.

Samenleving
Er is meerdere keren overleg geweest met dorpsbelang Deinum. Dorpsbelang heeft te kennen gegeven te hechten aan het in standhouden van de verbinding. Dit heeft men middels een beschouwing kenbaar gemaakt. Als bijlage 3 toegevoegd aan dit advies.

Ontwikkelingen en trends
Helaas is er de laatste jaren een toename van het aantal ongevallen op 'Niet Actief Beveiligde Overwegen' . Mede om die reden is door het Ministerie van IenW 64 miljoen beschikbaar gesteld met als doel voor 2023 alle openbaar toegankelijke en niet actief beveiligde overwegen en overpaden op het reizigersnet, met een verhoogd risicoprofiel te saneren of te beveiligen. En dat te doen via een gebiedsgerichte integrale aanpak.

Alternatieven
Naast de tunnel /wandelbuis is er ook het alternatief van de voetgangersbrug. De hoogte van de constructie bedraagt om veiligheidsredenen minimaal 5 meter. In de brug zal een fietsgoot worden aangebracht om met de fiets aan de hand naar boven en beneden te kunnen komen. Een voetgangersbrug is een vrij robuuste constructie in het landschap. Los van de vraag of dit passend wordt gevonden in de omgeving zijn er ook vele praktische nadelen zoals slechte toegankelijkheid, gebrek aan comfort en onveiligheid. Om vorenstaande redenen zien wij een voetgangersbrug niet als een realistisch alternatief.

Een sluiting van de overweg komt pas in beeld op het moment dat de alternatieven niet haalbaar blijken. Het is wel goed dit scenario te benoemen en wat de gevolgen daarvan zijn.
ProRail wil uiterlijk in 2023 de sanering geregeld hebben. Men heeft een aanwijsbevoegdheid van het Ministerie om dit juridisch af te dwingen. Liever wil men met partijen en omgeving tot een oplossing komen. Maar als met de regio geen overeenstemming kan worden bereikt over een alternatief is dit de weg die bewandeld wordt. In die situatie is er voor wandelaars geen sprake meer van een ommetje. Fietsers zullen dan gebruik moeten maken van de Blessumerdyk welke aansluiting heeft op de Hegedyk en naar Deinum leidt. Het gaat hier om vrij bochtige erftoegangsweg waar 60 km/h mag worden gereden. Voor zowel wandelaars en fietsers objectief gezien niet een veilig alternatief. In bijlage 4 bij dit advies vindt u een nadere beschouwing van een wandelbuis versus voetgangersbrug en de consequenties van sluiting van de overweg en waarom dit voor ons geen optie is.

Vervolg
Indien u conform het voorstel besluit kan dat aan ProRail en Provincie Fryslân worden medegedeeld en kan de daadwerkelijke voorbereiding van de uitvoering door ProRail worden opgestart.

Inwonersparticipatie
Dorpsbelang Deinum is aangehaakt, is regelmatig geïnformeerd en heeft haar zienswijze op de situatie kenbaar gemaakt (bijlage 3).

Relatie met het programma Dienstverlening
nvt

Relatie met het programma Ontwikkelperspectief

Het in standhouden en uitbreiden van een veel gebruikte recreatieve verbinding door het kenmerkende landschap van Waadhoeke, raakt in meer en mindere mate een aantal ontwikkellijnen van het programma.

Beleven – fietsers en wandelaars kunnen blijven genieten van het gebied.
Fijn leven – een goede veilige verbinding is van toegevoegde waarde voor de vitaliteit van de dorpen Deinum en Blessum.
Ons landschap – gebruikers kunnen genieten van het kenmerkende Waadhoekse landschap.

Communicatie
Met de deelnemende partijen ProRail en Provincie is uitvoerig gecommuniceerd over de aanpak. Met dorpsbelang Deinum is uitvoerig gesproken over de situatie en aanpak. Ook met de voorzitter van dorpsbelang Blessum is regelmatig contact geweest over de stand van zaken.

Financiën
Een ruwe schatting van ProRail op basis van ervaring cijfers, is dat een tunnel 1, 6 miljoen moet kosten. Voor de volledigheid kan nog vermeld worden dat de kosten van het alternatieve tracé met vlonderconstructie waarop ingezet was, geraamd werden op € 556.000.

Uitgaande van die 1,6 miljoen is ProRail bereid om extra geld uit te trekken op voorwaarde dat de Regio dit ook doet op basis van de afgesproken verdeelsleutel (50-25-25). Concreet zou het dan gaan om € 400.000 voor de provincie in de vorm van een subsidie en € 400.000 voor de gemeente.
De betrokken gedeputeerde heeft in een bestuurlijk overleg op 27 september jl, de toezegging gedaan dat zij bereid is eenmalig extra middelen beschikbaar te stellen onder de voorwaarde dat ook de gemeente de gevraagde 25% levert. Ook de provincie hecht aan het in standhouden van de verbinding. Dit besluit moet echter nog wel door GS en PS bekrachtigd worden. De gedeputeerde zal dit voorstel agenderen op het moment dat de gemeente een standpunt heeft ingenomen.

Voor ons geldt dat er in de begroting € 375.000 is opgenomen. Hiervan gaat € 246.000 naar de NABO Wjelsryp. Blijft beschikbaar voor Deinum € 129.000. Dat betekent een tekort van € 271.000. Wij adviseren u deze bijdrage ten laste te brengen van de post “Onvoorzien Eenmalig”. Deze post heeft na de laatst vastgestelde 9e begrotingswijziging 2021 een saldo van € 497.460 en is dus toereikend om de gevraagde € 271.000 te dekken.

ProRail zal ondertussen op eigen kosten een verkennende studie uitvoeren om de aanlegkosten wat meer concreet te krijgen. Dit hangt onder meer af van op welke diepte de tunnel kan worden aangebracht, de grondslag, de grondwaterstand en of de werkzaamheden zonder buiten dienststelling kunnen worden uitgevoerd. Dit zijn variabelen die de uiteindelijke kosten van aanleg kunnen beïnvloeden. Zoals eerder vermeld is de raming gebaseerd op ervaring cijfers waarbij er overigens *niet* vanuit wordt gegaan dat de kosten hoger zullen worden. De resultaten van het onderzoek zullen daar meer duidelijkheid over geven.

Subsidiemogelijkheden
Er is nog gekeken naar aanvullende subsidiemogelijkheden. Dit blijkt lastig te zijn. De bijdrage van de provincie ontvangen wij als gemeente al als een subsidie. Aanvullende subsidie zou in veel gevallen (Pop3, Leader) via de provincie lopen en dat zou stapeling van subsidies betekenen. Dit is ook in strijd

met de verdeelsleutel en de provincie Fryslân heeft al aangegeven niet te willen afwijken van dat principe. Dit is dus geen reële optie.

Juridisch kader
Conforme artikel 9 van de Wegenwet is het aan de gemeenteraad om te beslissen op een verzoek tot onttrekking van een weg aan de openbaarheid. Het saneren van de spoorwegovergang, maakt onttrekking aan de openbaarheid noodzakelijk.
Hiervoor geldt de gebruikelijk bezwaarprocedure van 6 weken. De bereikbaarheid van het gebied wordt gegarandeerd door de nieuw aan te leggen tunnel. De procedure kan gestart worden op het moment de uitvoeringsplannen van ProRail concreet zijn.

Bijlagen
Bijlage 1: Situatieschets met onderzochte alternatieven en toelichting.
Bijlage 2: Beschouwing dorpsbelang Deinum.
Bijlage 3: Toelichting alternatieven.

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2021-10-029524

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 9 november 2021;

B E S L U I T

1. Een extra krediet beschikbaar te stellen van € 271.000 voor de aanleg van een tunnelbuis in de Aldeleane te Deinum in verband met de te saneren overweg.
2. De dekking te laten plaatsvinden via incidentele middelen eenmalig.
3. De procedure te starten om de betreffende overweg uit de openbaarheid te onttrekken op het moment dat de plannen door ProRail uitgewerkt zijn.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 25 november 2021,

Signed By: Waanders, M.C.M. <m.waanders@waadhoeke.nl>
29/11/2021 15:10:57 CET
ID: 6ef9037e-2ef3-409f-a2da-9cc315cf1178
Auth: Scribble
, voorzitter

Signed By: Bruinsma, W. <w.bruinsma@waadhoeke.nl>
30/11/2021 12:09:02 CET
ID: 6ef9037e-2ef3-409f-a2da-9cc315cf1178
Auth: Scribble
, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.